

Stahování vlajky: od Paláce sportu do Mnichova

V očekávání neodvratného německého útoku byly pro prezidenta Beneše připraveny pokoje v soukromé vile v Zátíší u Prahy a po celé odpoledne 26. září 1938 členové Benešova týmu zkoumali, jak v případě leteckého náletu prezidenta co nejrychleji dopravit do hradního protileteckého krytu.¹⁷⁵ Odhadovalo se, že luftwaffe se od přeletu hranice dostane nad Prahu nejdéle za 25–30 minut a Hrad bude se vši pravděpodobností jedním z hlavních cílů jejího útoku. Ač nevoják, vojenskou uniformu měl Beneš připravenou stále po ruce.

Uprostřed nervózního vyčkávání prezident soustředěně pracoval, psal odpověď na dopis Franklina D. Roosevelta. Americký prezident zaslal stejný dopis i Hitlerovi. Beneš pociťoval zklamání nad tím, že Roosevelt poslal do Prahy i Berlína totožné texty, čímž Československo postavil morálně na roveň třetí říši. S Rooseveltovým apelem na mírové řešení krize se nedalo než souhlasit, avšak nebylo to Československo, kdo hrozil útokem a krizi rozpoutal. Jedině Hitler vyhrožoval násilím při prosazování svých zájmů v Sudetech i jinde. Beneše zarazilo, že Roosevelt nedokázal postihnout to základní, rozdíl mezi demokracií a diktaturou. Později Beneš označil Rooseveltovu intervenci za ránu

pod pás a „poslední rozhodující úder“.¹⁷⁶ Byl však v první řadě státník a dbal na to, aby do politiky nevnášel osobní emoce. Odpověď Rooseveltovi, kterou sepsal bez možnosti soustředění a v neklidné době, kdy se dveře jeho úřadovny netrhly a ve vzduchu visela hrozba letectvého útoku, byla formulovaná přímo mistrovsky. Jakmile prezident práci dokončil, byl dopis zaslán souběžně do Londýna a do Washingtonu. Při odjezdu z Hradu řekl Beneš Drtinovi, že podle něj jde vše, jak má, a Hitler, jak se zdá, se konečně dostal do izolace. Prezident pak ještě chvíli přemýšlel nahlas: nejprve to vypadalo, že je v izolaci Československo, a nyní se situace obrátila.¹⁷⁷ Prezidentský doprovod stál před Hradem a chystal se odjet. Hodiny ukazovaly osm hodin večer.

Právě když kolona sedmi prezidentových automobilů opouštěla Hrad (čekala ji dlouhá cesta do „zahradní vily“ v Zátíši a v Praze už byl vydán rozkaz k zatemnění, takže vojenské konvoje se pomalu šinuly neosvětlenými ulicemi), zrovna v tu chvíli se v berlínském Paláci sportu postavil Hitler k mikrofonu. Byl v zlověstné a útočné náladě. Sotva před třemi hodinami přijal britského emisara sira Horace Wilsona, který mu doručil Chamberlainův dopis. Když tlumočnick došel k místu, kde se psalo o tom, že Československo shledalo godesberské ultimátum nepřijatelným, vyskočil vůdce a vykřikl: „Es hat keinen Sinn weiter zu verhandeln!“ (Další jednání nemá smysl!), načež se vrhl ke dveřím.¹⁷⁸ Sice se pak znovu vrátil na své místo, nicméně byl stále velmi rozčilen. „S Němci se zacházelo jako s negry. Tak by si nikdo nedovolil jednat ani s Turky,“ křičel Hitler. „Prvního října budu mít Československo tam, kde chci. Jestli se Francie a Anglie rozhodnou vzdorovat, ať se třeba stavějí na hlavu.“ Přesně takové chování Hitlerovi vyneslo označení *Tepichfresser* (doslova: kobercožrout, tj. zuřivec).¹⁷⁹

Sir Horace se ze všech sil snažil předstírat, že Hitlerovy výbuchy nevnímá, a opakoval, že britská vláda dohlédne na to, aby „Češi území skutečně vydali“. Na to Hitler reagoval mávnutím ruky. Nejpozději 1. října 1938 budou Sudety stejně jeho. Jestliže se československá vláda chce vyhnout válce, musí do dvou hodin odpoledne 28. října přijmout godesberské memorandum. To byla Hitlerova poslední slova.¹⁸⁰ Jednat s Hitlerem muselo být obtížné. Ale při pohledu zpět můžeme jen stěží uvěřit, že tak zkušeným diplomatům, jakými byli Britové, se

nepodařilo prohlédnout schéma, které se opakovalo při všech schůzkách. Na úvod výhrůžky a násilí jako jediné možné řešení, potom britské ústupky a tvrzení, že Praha bude pod nátlakem donucena k poslušnosti, a nakonec Hitlerův chabý slib, že válku ještě o den či dva odloží pod podmínkou, že všechny jeho požadavky budou bezodkladně splněny.

Zuřivost, kterou vůdce projevil v přítomnosti sira Horace, se promítla o tři hodiny později i do jeho projevu v Paláci sportu. Hlavním tématem jeho řečnických výlevů byl vulgární osobní útok na prezidenta Beneše. Existence československého státu je Benešovým dílem a jeho přičiněním je území Sudet dnes skoro vylidněné. Z československého pekla denně utíkají desítky, ba stovky tisíc německých uprchlíků, vykřikoval Hitler, a s tím musíme rázně skoncovat.

Dva muži teď stojí proti sobě. Tam je pan Beneš a tady stojím já. Každý z nás je jiného založení. Zatímco se pan Beneš během velkého zápasu národů schovával všude možné ve světě, já jsem jako pravý německý voják konal svou povinnost... Nyní chci před německým národem prohlásit, že co se týče problému sudetských Němců je moje trpělivost u konce ... Svět si musel všimnout, že za čtyři a půl roku války a za dlouhá léta své politické kariéry jsem se nikdy nesnížil k jedné věci – nikdy jsem nebyl zbabělec ... Jsme rozhodnutí! Ať si nyní pan Beneš sám vybere!¹⁸¹

Projev postrádal smysl jen zdánlivě. Hitler hrubě napadal Beneše, ale přitom si dával záležet na tom, aby lichotil britskému ministerskému předsedovi, a naznačoval, že dosud se pražská vláda snažila hrát o čas v domnění, že Chamberlain i Daladier budou záhy svrženi svými domácími politickými protivníky. Rozhlas přenášel projev živě, a tak hřměl Hitlerův hlas celou Evropou. Sotva nacistický vůdce vychrlil poslední zlobné věty své řečnické tirády, vstali politici a diplomaté od přijímačů a začali si lámat hlavy. Zabouchl Hitler definitivně dveře dalším jednáním? Má to znamenat vyhlášení války?

Z aktérů krize byl Beneš jediný, koho Hitlerův hněv ponechal chladným. Prezident Beneš, hlavní cíl Hitlerových invektiv, celé Hitlerovo vystoupení prospal. V okamžiku, kdy kolona prezidentových aut dorazila do Zátíší, byl už tak unavený, že nedošel ani do ložnice a usnul

v prvním křesle, které v hale v přízemí vily našel. V půl jedenácté večer se probudil a připojil se k ospalé diskusi svých tajemníků. Ihned se zeptal, co říkal Hitler. Shodou okolností jako jediný z přítomných celý Hitlerův projev vyslechl generál Sylvestr Bláha. Beneš ho požádal, aby mu stručně vyložil jeho obsah. „Hitler se snažil celou situaci podat jako osobní střet mezi ním a vámi,“ zajíkal se Bláha. „Nu, to je velká čest,“ usmál se Beneš.

Prezident měl dobrou náladu a hned se pustil do politické debaty. Československo je na cestě k vítězství, prohlásil, ale válce se nevyhne. Vzdor Hitlerovým výhrůžkám z Paláce sportu, při nichž generálovi Bláhovi vstávaly vlasy hrůzou, se prezident klidně rozhodl vrátit se na Hrad.¹⁸² Kolem jedenácté se kolona vydala na dlouhou a obtížnou cestu zpět do zatemněné Prahy.

Ještě tu noc přijal Beneš Alexandrovského, který si přišel vyslechnout jeho názor na Hitlerovo berlínské vystoupení. (Britský ani francouzský vyslanec se přijít neobtěžovali. Ti žádali audience jenom tehdy, když se Londýn či Paříž dožadovaly dalšího ústupku.) Sovětský vyslanec, který nemohl vědět, že prezident celé drama v Paláci sportu zaspal, si všiml, že z Beneše vyzařuje dobrá nálada. Hitler je na omylu, domnívá-li se, že celou krizi může zúžit na střet mezi německým vůdcem a československým prezidentem, tvrdil Beneš. Pokoušel se Alexandrovského přesvědčit o tom, že ve skutečnosti Hitler stojí sám proti koalici sestávající z Francie, Velké Británie, Sovětského svazu a Československa, kterou morálně a materiálně podpoří Spojené státy. Prezident zašel dokonce tak daleko, že se odvážil prorokovat Hitlerovu rezignaci.¹⁸³

Z dnešního pohledu víme, že Benešova analýza situace byla zcela mylná. Nesmíme však zapomínat, že v noci na 26. září bylo pražské vládě známo jen to, že Velká Británie i Francie společně s Československem nepřijaly godesberské memorandum. Beneš měl v tu chvíli ještě dobrý důvod věřit, že dojde ke globálnímu ozbrojenému konfliktu, ve kterém Velká Británie, Francie a Československo (a možná dokonce i Sovětský svaz) budou bojovat proti izolované třetí říši, nebo že bude dosaženo mírového urovnání, přičemž Československo se vzdá pouze těch částí sudetského území (jako bylo například Chebsko),

kteřé bylo ochotno vydat už v průběhu mírových konferencí po skončení první světové války.

Ve chvílích, kdy Beneš Alexandrovskému nadšeně vykládal o alianci proti třetí říši, pracoval Chamberlain usilovně na jejím rozbití. Ráno 27. září napsal znovu Hitlerovi, že od úsilí o zachování míru by se nemělo upouštět. Berchtesgadenský návrh zajistí Hitlerovi vše, po čem touží, bez zbytečného krveprolití, vmlouval se Chamberlain.¹⁸⁴ Chamberlainův posel sir Horace Wilson dopis ještě dopoledne doručil.¹⁸⁵ Začal dokonce podmračenému diktátorovi úvodem lichotit. Hitler se ani nenamáhal mu odpovědět. Britský emisar si dal obzvlášť záležet na tom, aby vůdci co nejsrozumitelněji sdělil, že Velká Británie dohlédne na to, aby pražská vláda bezpodmínečně přistoupila na jakékoli politické řešení krize. Hitler ovšem dobře věděl, jak se na britské diplomaty musí; začal siru Horacovi vyhrožovat. Jsou jen dvě možnosti, prohlásil. Buď Československo přijme godesberské memorandum (které odmítly přijmout dokonce i vlády Francie a Velké Británie), nebo bude válka. „Ich werde die Tschechen zerschlagen,“ (rozdrtím Čechy) vykřikoval Hitler a v očích mu plála nenávist. Tlumočník se snažil přeložit větu přesně, až se zakoktal: „I will smash-sh-sh the Czechs.“¹⁸⁶ Jestliže napadnete Československo, odvětil sir Horace, Francie splní své závazky a Velká Británie bude považovat za svou povinnost se za spojence postavit. „Takže za šest dnů začneme všichni válčit,“ řekl mu na to lhostejně Hitler a rozhovor ukončil.

Vůdce věděl přesně, co dělá. Programově se soustředil na nesmyslnost vstupu do války kvůli vlastně bezvýznamné smlouvě, podepsané před mnoha lety, a navíc za komplikovaných podmínek. Chamberlain se dostával do nelehkého postavení. Ani ti nejzarytější londýnští a pařížští stoupenci politiky usmířování třetí říše nebyli pacifisté tolstojovského typu. Za svou vlast by šli bojovat bez váhání. Avšak válce kvůli malichernosti se chtěli vyhnout, zejména pokud by do ní měli být vtaženi dominovým efektem. Mnozí pamatovali srpen roku 1914, kdy armády jednotlivých zemí mobilizovaly kvůli ustanovením zakotveným v polotajných (a mnohdy vzájemně neslučitelných) diplomatických dohodách.

Bezprostředně po odchodu britské delegace vydal Hitler v jednu

hodinu odpoledne rozkaz německým útočným oddílům v počtu sedmi divizí, aby se přesunuly na výchozí pozice. *Fall Grün* měl být spuštěn 30. září 1938.¹⁸⁷ Pro zklidnění podrážděných nervů si Hitler před budovu kancléřství objednal motorizovanou divizi. Chtěl si spravit náladu a rozhodl se vykonat přehlídku z balkonu. Doufal, že se mu podaří zopakovat jednu ze scén, které v předvečer první světové války v roce 1914 otrásaly Berlínem i dalšími evropskými městy. Tehdy desetitisíce bouřlivě jásajících lidí zaplavovaly ulice a zasypávaly jednotky odjíždějící na frontu květinami. Tentokrát se však pod Hitlerovým balkonem sešly sotva dvě stovky lidí, kteří bombastické podívané přihlíželi tiše a téměř bez hnutí.¹⁸⁸ Hitler z balkonu brzy odešel a znechuceně poznamenal, že „s takovým národem se válka vést nedá“.¹⁸⁹ Nebylo to nic nového. Už během setkání v Berchtesgadenu pochodovali sudetští Němci v bílých punčochách berlínskými ulicemi a snažili se vzbudit zájem veřejnosti. Jenže místo nadšených ovací je čekalo chladné mlčení a kousavé poznámky. Podle sdělení československého vyslanectví vyvolávala představa další války u Němců zděšení a odpor.¹⁹⁰ Že by Velká Británie a Francie mohly aktivně hrát na tyto nálady v Německu a podporovat je, ani Londýn, ani Paříž teď vůbec nenapadlo.

Dvacátého sedmého září odpoledne prezident Beneš v Praze ani zdaleka netušil, že Chamberlainův další emisar Hitlerovi znovu přislíbil, že „přivede Beneše k rozumu“.¹⁹¹ Beneš nadále podléhal dojmu, že společné odmítnutí godesberského ultimáta oživilo spojenecké vztahy s Francií a Velkou Británií. Zároveň měl stále při ruce sovětskou kartu – sovětský velvyslanec u něj byl častým hostem. Právě když se Hitler snažil vyrovnat s protiválečnou lekcí, kterou mu Berlíňané uštedřili, setkali se Beneš a Alexandrovskij znovu. Prezident řekl vyslanci, že podle jeho názoru válku už nelze odvrátit. Předstíral klid, ale Alexandrovskému bylo jasné, že se obává německého útoku, který mohl přijít každým okamžikem. „Cítil jsem,“ napsal o tom Alexandrovskij, „že Beneš zmítaný nejistotou od nás chce slyšet konečné slovo ohledně toho, kdy a jak mu pomůžeme.“ Alexandrovskij však opět nic jasného neřekl. Později se dokonce vyjádřil v tom smyslu, že Beneš se pokoušel Sovětský svaz oklamat. Alexandrovskij vykouznil složitou konstrukci vlastní provenience: prezident Beneš se snažil vmanipulovat

Sovětský svaz do „války proti západní Evropě, aby o osudu Československa nemusela rozhodovat mezinárodní konference, nýbrž celoevropská válka“. Sovětský vyslanec dále podotkl, že Beneš chtěl vyprovokovat Sovětský svaz k „válce proti celému světu“, jen aby se vyhnul lokálnímu, izolovanému konfliktu mezi Československem a třetí říší.¹⁹² Tato interpretace Benešovy politiky se diametrálně liší, ba stojí na opačném pólu než pozdější pohled Gottwalda, jeho spolupracovníků a mnoha marxistických historiků, kteří tvrdili, že po celou dobu krize prezident pouze hledal důvody a záminky ke kapitulaci. Po dlouhém rozhovoru onoho 27. září se Alexandrovskij s Benešem rozloučil a Hrad opustil. S Benešem už se pak nikdy osobně nesetkali, pouze spolu hovořili telefonicky.¹⁹³

Stojí za zamyšlení, proč prezident Beneš večer 27. září čekal, že Němci zaútočí. Britská strana buď nepochopila, nebo si špatně vyložila Hitlerův požadavek, aby Československo přijalo godesberské požadavky nejpozději do dvou hodin odpoledne 28. září 1938, jinak že Německo použije násilí.¹⁹⁴ Hitler ve skutečnosti nic takového neřekl a ani wehrmacht nebyl připraven k útoku. Byl to opět Newton, kdo 27. září v sedm hodin večer doručil na Hrad panickou zprávu, ve které lord Halifax pražskou vládu varoval, že nevzdá-li se, „téměř okamžitě“ se stane terčem německého útoku.¹⁹⁵ Na Pražském hradě vzali varování smrtelně vážně. Všichni se totiž domnívali, že lord Halifax své informace čerpá ze zdrojů britské zpravodajské služby přímo v Německu. Drtina na Hradě večerel s vyslancem Smutným a vyslaneckým radou Klubíčkem. Během večere se všichni smáli, že Hitler si pro zahájení útoku nemohl vybrat lepší den – 28. září je den svatého Václava, patrona českého národa. Benešovi spolupracovníci byli v dobré míře. O aktivitách sira Horace v Berlíně neměli ani ponětí. Stejně jako prezident věděli stále ještě pouze to, že Chamberlain odmítl godesberské memorandum a že Francie pokračuje v mobilizaci.¹⁹⁶

Večer Drtina s přáteli žertovali o legendárních blanických rytířích, kteří mají přijít Čechům na pomoc, až jim bude nejhůř. Britové zatím dokončovali poslední kosmetické úpravy dalšího návrhu, který měl být neprodleně odeslán do Berlína a do Paříže.¹⁹⁷ V dokumentu nabízelí přijetí německé okupace Chebu a Aše v západních Čechách (vně

opevněné linie) do 1. října a britské předsednictví při jednání československých a německých zplnomocněných zástupců, které se mělo uskutečnit o dva dny později. Francouzsko-britský návrh, který Beneš pod tlakem ultimativních podmínek před časem přijal, měl mezinárodní komisi posloužit za základ pro stanovení nové hranice. Na plnění dohody budou dohlížet britští pozorovatelé. Nakonec všechny strany demobilizují a nové Československo obdrží společné záruky. V kontextu zdrcujících okolností posledních zářijových dnů roku 1938 měl předkládaný plán určitě něco do sebe. Od Hitlera však vyžadoval rozumný přístup, což byla nesplnitelná podmínka. Vůdce svůj zájem o osud sudetských Němců i o území Sudet pouze předstíral. Ve skutečnosti diktátor prahl po válce.

Chamberlain se nenechal neúspěchy posledních dnů odradit. Když mu sir Horace popsal, jakým fiaskem skončil druhý rozhovor s Hitlerem, rozhodl se ministerský předseda promluvit k britské i světové veřejnosti. Dvacátého sedmého září v osm hodin večer se Chamberlain pokusil apelovat na zdravý rozum ve slavném projevu, který obletěl na rádiových vlnách celý svět. „Je hrůzně neskutečné, že bychom teď měli kopat zákopy a zkoušet si plynové masky proto, že v jedné vzdálené zemi zuří hádka mezi lidmi, o kterých nic nevíme.“¹⁹⁸ Nemůžeme neocenit, že se Chamberlain nechtěl zaplést do války kvůli zemi, ke které jeho vlast nic nevážalo. Nemůžeme také neobdivovat urputnost, s jakou usiloval o zachování míru. Sám sebe oprávněně označoval za do hloubi duše přesvědčeného bojovníka za mír. Jak však mohl od roku 1933 neprohlédnout ďábelskou záludnost nacistické ideologie, Hitlerovy osobnosti i jeho politiky?

Na rozdíl od Chamberlaina Beneš věděl, že trvalá a důstojná dohoda s Hitlerem není možná. Dvacátého sedmého září večer, krátce po skončení Chamberlainova projevu, předsedal prezident zasedání vlády.¹⁹⁹ „Situace je vážná,“ řekl na úvod. Podle zprávy, kterou obdržel od Newtona, lze útok třetí říše očekávat příští den ve dvě hodiny odpoledne. Naštěstí ne všechny signály byly nepříznivé. Podle sdělení vyslance Masaryka se Velká Británie připravuje na válku. Krofta tlumočil Litvinovův názor, že válka je nevyhnutelná a že se Rusko, Anglie a Francie proti Hitlerovi spojí. Prezident s tímto stanoviskem

souhlasil. Podle jeho slov Kreml musí vidět nepřijatelnost Hitlerových požadavků a svým povinnostem dostojí. Dále Beneš oznámil, že celé Československo vyvíjí „nadlidské úsilí“ při vytváření obranné fronty. Jestliže Hitler zaútočí, země se bude bránit. Jednání skončilo o půl jedenácté večer.

Válka mohla vypuknout v nejbližších hodinách. Ministerstvo zahraničí formulovalo prohlášení, které bylo po půlnoci telegraficky odesláno československému vyslanci Arnoštu Heidrichovi do Ženevy.²⁰⁰ Heidrich obdržel pokyn, aby v okamžiku německého útoku přiložený text prohlášení odevzdal do rukou generálního tajemníka Společnosti národů. Dokument obsahoval požadavek, aby Společnost národů bezodkladně označila Německo za agresora. Zároveň byla provedena opatření, která měla v případě vypuknutí války umožnit okamžitý přesun vybraných příslušníků zpravodajské služby ministerstva zahraničí za hranice státu.²⁰¹ Janu Hájkovi, který stál v čele třetí sekce ministerstva zahraničí (zpravodajství a propaganda), byl vydán služební pas, který ho opravňoval k neomezenému pohybu po všech silnicích, přes všechny vojenské zátarasy a při překračování státní hranice ve voze se státní poznávací značkou P 23-871. Hájek a jeho zástupce dr. Oskar Butter byli pověřeni přípravou půdy pro aktivity případné československé exilové vlády. Jejich cílovou stanicí měla být Paříž nebo Toulouse.²⁰²

Československo se nacházelo na pokraji války. Dvacátého osmého září byla vláda v Praze odhodlána bránit zemi všemi vojenskými prostředky, které měla v tu chvíli k dispozici. Britský vojenský atašé procestoval pohraniční území, kde byly rozmístěny mobilizované jednotky, a prohlásil, že armáda má dobré vojáky, velitele i vybavení. Československá armáda rozhodně „neudělá své vlasti ostudu“, dodal.²⁰³ Mobilizace vyhlášená 23. září 1938 byla dokončena. Teď bylo otázkou, zda se Československo ještě vůbec mohlo opřít o některého ze svých spojenců. S ohledem na Chamberlainův projev a téměř nulové styky s Paříží nezbývalo Benešovi než se znovu obrátit na Sovětský svaz. Ve dnech 27. a 28. října byly na popud československé vlády uvedeny do provozu různé další komunikační kanály mezi Prahou a Moskvou. Dvacátého osmého září Beneš požádal o přímou sovětskou pomoc v případě válečného konfliktu.²⁰⁴ Deset minut po čtvrté hodině odpolední

telegrafoval Fierlinger z Moskvy: „Prezidentova žádost o bezprostřední vzdušnou pomoc byla postoupena Kremlu.“ Fierlinger vyjádřil naději, že bude přijata příznivě.²⁰⁵ Už podruhé se Beneš rozhodl požádat Kreml o jednostrannou vojenskou podporu. Z obsahu telegramu je zřejmé, že Beneš byl rozhodnut bránit Československo vojenskou silou a že se snažil získat vojenskou pomoc od Sovětského svazu. Tento poznatek je v přímém rozporu s jedním z hlavních argumentů československých komunistů, kteří tvrdili, že prezident odmítl přijmout vojenskou pomoc Sovětského svazu, protože ustavičně stavěl své třídní zájmy nad zájmy celého národa.²⁰⁶

Z projevu, který Chamberlain přednesl v úterý 27. září 1938, vyplývalo, že britský ministerský předseda byl ochoten usednout za jednací stůl s Německem i potřeťi, zbývala-li nějaká naděje na mírové urovnání krize. Následujícího dne přišel francouzský vyslanec François-Poncet hned ráno za Hitlerem s naléhavou prosbou, aby Německo nezačínalo válku. Odvolával se přitom na to, že může přece vše, co žádá, dostat i bez války.²⁰⁷ Dvacátého osmého září těsně před polednem, zatímco v Praze stále ještě čekali na odpověď z Moskvy, Hitler před shromážděnými zahraničními diplomaty na návrh Mussoliniho teatrálně odložil všeobecnou mobilizaci v Německu o čtyřiadvacet hodin. Sotva odešel François-Poncet, objevil se ve dveřích jeho britský kolega Henderson. Apeloval na „lidskost pana Hitlera“ a úpěnlivě na vůdce naléhal, aby s vyhlášením války ještě počkal.²⁰⁸ Hitler namítl, že Československo si přeje válku, ale po rozhovoru s Mussolinim proti diplomatickému řešení principiálně nic nemá.²⁰⁹ Nesčetněkrát se mu z různých stran dostalo ujištění, že dostane vše, oč si řekne, a Britové i Francouzi přislíbili vymoci jeho požadavky na pražské vládě stůj co stůj. Nebude muset hnout prstem a Francie s Británií mu bezmocné Československo doručí až ke dveřím – a ještě k tomu bezplatně. V pozdním odpoledni na den svatého Václava, kdy blaničtí rytíři tvrdě spali, sdělil rozzářený Newton Benešovi, že Chamberlain, Daladier a Mussolini přijali Hitlerovo pozvání, aby se následujícího dne, 29. září, společně sešli v Mnichově. Londýn ujistil Beneše, že Chamberlain po celou dobu jednání „nepustí zájmy Československa ze zřetele“.²¹⁰ Pražská vláda zaslala ihned do Londýna odpověď s žádostí, aby v Mnichově nebylo

přijato žádné rozhodnutí bez předchozích konzultací s Prahou.²¹¹ Nikdo se však neobtěžoval odpovědět. Myšlenka, že hrozící válečný konflikt je možné ještě v poslední chvíli odvrátit, naplňovala většinu Evropanů mocnou euforií.